Advies Responsible sensing lab 5 november 2020

Uittreksel van het verslag van het openbare agendapunt van de vergadering op donderdag 5 november 2020. Data sensing lab (cluster Ruimte & Economie).

Het Responsible Sensing Lab is opgericht om te zoeken naar een systeem dat balans brengt tussen enerzijds de wens van de gemeente om steeds meer data te verzamelen voor diverse doeleinden en anderzijds de wens van het bestuur om Amsterdammers het gevoel te geven dat ze vrijelijk en onbespied in de openbare ruimte kunnen verkeren. Het Lab is een gemeentelijk samenwerkingsverband waarin de kennis van professoren en universitaire instellingen wordt ingezet om systemen te bouwen die tegemoetkomen aan beide doelen. Dat draait vooralsnog vooral om sensoren en algoritmes. Er worden (digitale) ontwerpsessies gehouden met een groot aantal belanghebbenden, dus ook uit het publiek. De systemen moeten immers ook transparant en zichtbaar zijn voor de mensen in de publieke ruimte. De neiging is groot om steeds meer functionaliteiten te koppelen aan bestaande scansystemen, zie bijvoorbeeld de discussies rond meervoudig gebruik van de scanauto's van Parkeerbeheer. Dat moet dan op een voor mensen begrijpelijke manier uit te leggen zijn en men streeft ernaar dusdanige fysieke maatregelen te treffen dat bijvoorbeeld gezichtsherkenning uitgesloten wordt. Dat alles wil het Lab integreren in systemen. Men kan bijvoorbeeld schuifjes aanbrengen in camera's en sensoren die observatie verhinderen op momenten dat daar geen behoefte aan is. Dat moet dan ook wel fysiek zichtbaar zijn voor de burger. Men kan het zien als een democratisering van de toezichtspraktijk.
Er zijn pilots op het gebied van kantoorbezetting, geluidsoverlast en er zijn nog meer privacy-vriendelijke voorstellen.

De CPA vindt deze aanpak getuigen van een bemoedigende attitude, maar is wel benieuwd of men kijkt naar technische middelen om het herleiden van anonieme gegevens tot persoonsgegevens eens en voor al tegen te gaan of te bemoeilijken. De praktijk wijst immers uit dat er steeds meer technische mogelijkheden komen om persoonsgegevens te herkennen, te genereren en te registreren.

Vanuit het project wordt aangegeven dat de mmWavesensor wel een beeld geeft van de drukte op een bepaalde locatie, maar juist geen tot personen herleidbare zaken waarneemt. Het is een soort radar met een lage resolutie die punten van een halve centimeter detecteert en dus geen gezichtsprofielen kan genereren. De tweede versie die nu op het Marineterrein in Amsterdam beproefd wordt, genereert alleen codes op het scherm. De output is een grafiek van de aantallen mensen per tijdseenheid. Bij laboratoriumtesten bleek het desondanks mogelijk van tien personen na langdurige sessies een enigszins herkenbaar profiel te krijgen. Theoretisch valt herleiding dus niet uit te sluiten, maar het zijn in feite dus geen persoonsgegevens. De vraag is hoe dit juridisch en wettelijk ligt. In sessies met de PO bleek alles 100% privacy-bestendig en dus geen zaak voor de AVG, maar de vraag is ook hoe dat zit in relatie met contextuele zaken als bijvoorbeeld de nabijheid van een camera. Ook blijft men onderzoeken of het primaire, volstrekt anonieme algoritme niet toch bevattelijk is voor herleidingen. De vraag is daarbij echter ook of er nog wel interesse is in het precieze aantal mensen als de sensor al een toereikend beeld geeft van de drukte. Daar gaat het immers om bij crowd-management.

Er wordt ook gekeken naar andere sensoren, bijvoorbeeld infraroodsensoren. Die geven ook een vrij grof beeld, maar zijn bijvoorbeeld geschikt om in verzorgingshuizen te signaleren dat iemand op de grond ligt.

De CPA adviseert wel enige voorzorg in acht te nemen, omdat niet uitgesloten kan worden dat bij voortschrijdende technische mogelijkheden ook meer mogelijkheden kunnen komen om persoonsgegevens te achterhalen. Dat is op zich geen misdaad, maar men moet er wel op bedacht zijn. Dat geldt ook voor de aanwezigheid van andere camera's en sensoren in de nabijheid van dit nieuw type sensor. In het algemeen geldt immers dat hoe meer data men kan combineren des te dichter men in de buurt komt van persoonsgegevens. Het is voer voor juristen om deze kwestie precies uit te zoeken. Maar de attitude achter dit project geeft wel het vertrouwen dat men hier zorgvuldig mee wil omgaan en oog heeft voor toekomstige mogelijkheden . De vraag is daarbij ook hoe lang men de primaire gegevens wil bewaren. Een andere vraag is of een dergelijk instrument nog wel te verkopen valt aan bestuurders en een gemeentelijke organisatie. Daar vallen tegenkrachten te voorzien die juist alles zo nauwkeurig mogelijk in beeld willen hebben.

Om de tijdsfactor enigszins terug te dringen is binnen het project het idee geopperd om sensoren te ontwikkelen die na vijf jaar uit elkaar vallen waarna de besluitvormers bewust moeten kiezen of ze met dit systeem willen doorgaan.
Het blijft spannend of iedereen dit instrument nog wel functioneel genoeg vindt om te meten wat men graag wil weten. Daarover zijn al discussie gaande. In Amsterdam zijn grofweg twee stromingen te zien. Enerzijds de gemeentelijke diensten die aansturen op intelligente toegangsbewaking tot bijvoorbeeld kades, monitoring van blauwe kentekens en meervoudige inzet van scaninstrumenten en anderzijds heftige kritiek van burgers die hun woede koelen op ongestickerde camera's. Te hopen valt dat deze sensoren die twee werelden dichter bij elkaar kunnen brengen. Intussen is er wel steeds meer erkenning dat camera's en andere sensoren indirect meer persoonsgegevens verzamelen dan de bedoeling is. Ook Pels Rijcken heeft dat erkend.

De CPA adviseert daar geen scholenstrijd van te maken en voor alle zekerheid de AVG achter de hand te houden. Ook adviseert de CPA voorbeelden te noemen van situaties waarin de context een rol kan spelen. Het is een gegeven dat mensen in sommige wijken zich gediscrimineerd voelen omdat de aanwezigheid van camera's in hun buurt erop duidt dat de gemeente het nodig vindt ze in de gaten te houden. Die gevoeligheden kan men niet negeren. Het is daarom wel zaak alle gemeentelijke sensoren en camera's goed op de kaart te zetten zodat burgers weten waar die zich allemaal bevinden. Het verdient aanbeveling daar ook, bij voorkeur in samenspraak met mensen uit de praktijk, labels met kleuren en symbolen aan te verbinden waar de AVG mogelijkheden toe biedt. Daarmee kan men naar de burger de verschillen in privacygevoeligheid duidelijk maken en zo de discussie verdiepen.

De voorzitter bedankt voor alle toelichtingen en wenst het Lab veel succes bij de verder uitwerking van dit vernieuwende initiatief.

Bijlage: brief Responsible Sensing Lab

Tijdens de vergadering werd het onderzoek met de mmWave sensor van het responsible sensing lab besproken. De mmWave sensor is een soort radar met een lage resolutie die punten van een halve centimeter detecteert en dus geen gezichtsprofielen kan genereren. Het Responsible Sensing Lab is opgericht om te zoeken naar een systeem dat balans brengt tussen enerzijds de wens van de gemeente om steeds meer data te verzamelen voor diverse doeleinden en anderzijds de wens van het bestuur om Amsterdammers het gevoel te geven dat ze vrijelijk en onbespied in de openbare ruimte kunnen verkeren. Het Lab is een gemeentelijk samenwerkingsverband waarin de kennis van professoren en universitaire instellingen wordt ingezet om systemen te bouwen die

tegemoetkomen aan beide doelen. Dat draait vooralsnog vooral om sensoren en algoritmen. Er worden ook (digitale) ontwerpsessies gehouden. De wens is namelijk dat de systemen transparant en zichtbaar zijn voor de mensen in de publieke ruimte.

Advies

De commissie dankt de aanwezigen voor hun heldere toelichting. De CPA is van mening dat, met betrekking tot voortschrijdende technische mogelijkheden en daarbij de aanwezigheid van andere camera's en sensoren in de nabijheid van dit nieuw type sensor, enige voorzorg in acht genomen moet worden. Zo is de commissie benieuwd of men kijkt naar technische middelen om het herleiden van anonieme gegevens tot persoonsgegevens eens en voor al tegen te gaan of te bemoeilijken. In het algemeen geldt immers dat hoe meer data men kan combineren des te dichter men in de buurt komt van persoonsgegevens. Daarnaast acht de CPA dat het van belang is om alle gemeentelijke sensoren en camera's goed op de kaart te zetten. Hierdoor wordt duidelijkheid gecreëerd voor burgers. Gezien de AVG daar mogelijkheden toe biedt, beveelt de CPA aan om daar labels met kleuren en symbolen aan te verbinden, bij voorkeur in samenspraak met mensen uit de praktijk. Hiermee kan de verschillen in privacy gevoeligheid aan burgers worden aangetoond. De attitude achter dit project geeft wel het vertrouwen dat men hier zorgvuldig mee wil omgaan en oog heeft voor toekomstige mogelijkheden.

De commissie wenst het Lab veel succes bij de verder uitwerking van dit vernieuwende initiatief.